

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Т. І. Швидка

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО в схемах і таблицях

Навчальний посібник

Харків
«Право»
2019

УДК 346.1(084.2)
ШЗЗ

*Рекомендовано до друку на засіданні кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 2 від 10 вересня 2018 р.)*

Рецензент:

*Д. В. Задихайло – завідувач кафедри господарського права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор*

Швидка Т. І.

ШЗЗ Господарське право в схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. І. Швидка. – Харків : Право, 2019. – 130 с.

ISBN 978-966-937-504-9

У навчальному посібнику на підставі аналізу нормативно-правових актів і теоретичних надбань вчених викладаються основні поняття та інститути господарського права. Розглянуті питання загальної та особливої частин, зокрема особливості діяльності, створення та припинення різних видів суб'єктів господарювання, укладення ними господарських договорів, а також державного регулювання різних видів господарської діяльності тощо. Усі положення систематизовані та стисло представлені у вигляді схем і таблиць.

Для студентів та аспірантів юридичних і економічних спеціальностей, юристів-практиків, підприємців, а також усіх, хто цікавиться питаннями господарського права України.

УДК 346.1(084.2)

ISBN 978-966-937-504-9

© Швидка Т. І., 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Вступ

Розвиток підприємництва, як складного багатоаспектного виду діяльності, включеної у формат суспільних відносин ринкового типу, зумовив появу господарського права як галузі права із своїм власним предметом та методом регулювання. Господарське право є однією з найважливіших галузей в системі права, адже функціонування ринкової економіки є базою розвитку майже усіх інших типів суспільних відносин.

На сучасному етапі розвитку господарське право увійшло в національну правову систему із прийняттям акта про незалежність України та формуванням національної системи законодавства. Важливим кроком на шляху формування господарського законодавства стало прийняття Господарського кодексу України, який визначив основні правові режими господарювання та регулювання найбільш важливих господарських відносин. Але регулювання господарських відносин не обмежується тільки нормами Господарського кодексу. Регулювання різноманітних сфер господарювання носить спеціальний характер та потребує спеціального законодавчого регулювання. Великий вклад в розвиток науки господарського права внесли представники Донецької наукової школи господарського права (Інститут економіко-правових досліджень НАН України), Київської наукової школи господарського права, в особі кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. У дев'яностих роках ХХ століття була створена Нова Харківська школа господарського права, представниками якої стала кафедра господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, а також Одеська школа господарського права (кафедра господарського права і процесу Національного Університету «Одеська юридична академія»).

Господарське право – це жива галузь права, яка постійно розвивається та має динамічну природу. Еволюція економічних відносин, поява нових сфер регулювання, відкриття нових ринків та запровадження новітніх технологій у виробництво, а також процеси глобалізації економічного життя спонукають до адаптації господарського законодавства України із законодавством Європейського союзу, та удосконалення механізму господарсько-правового регулювання.

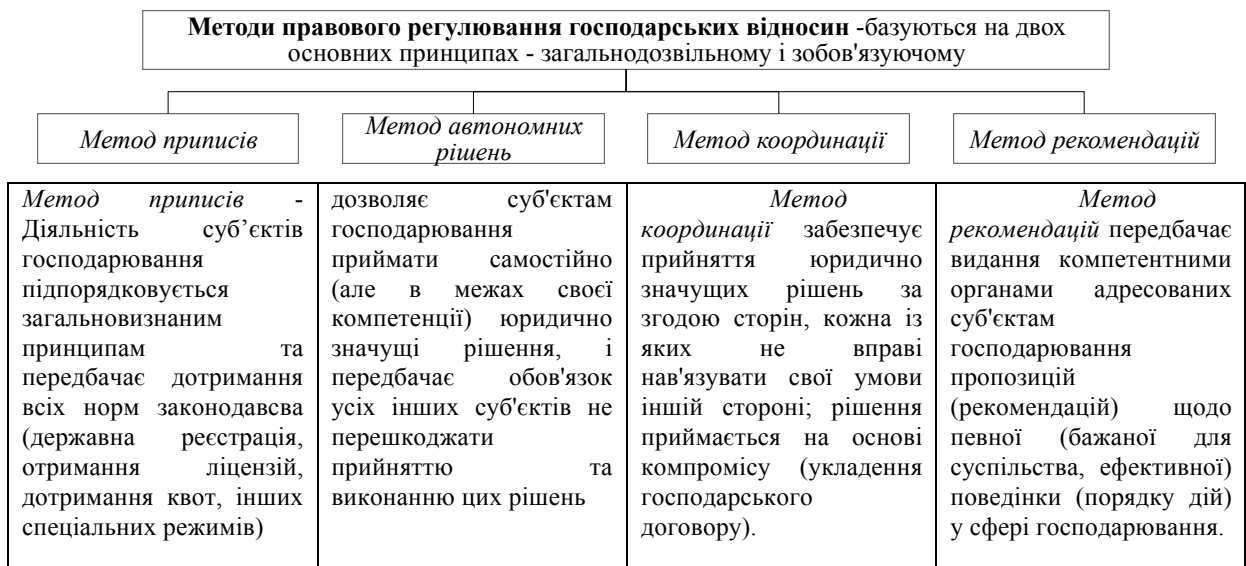
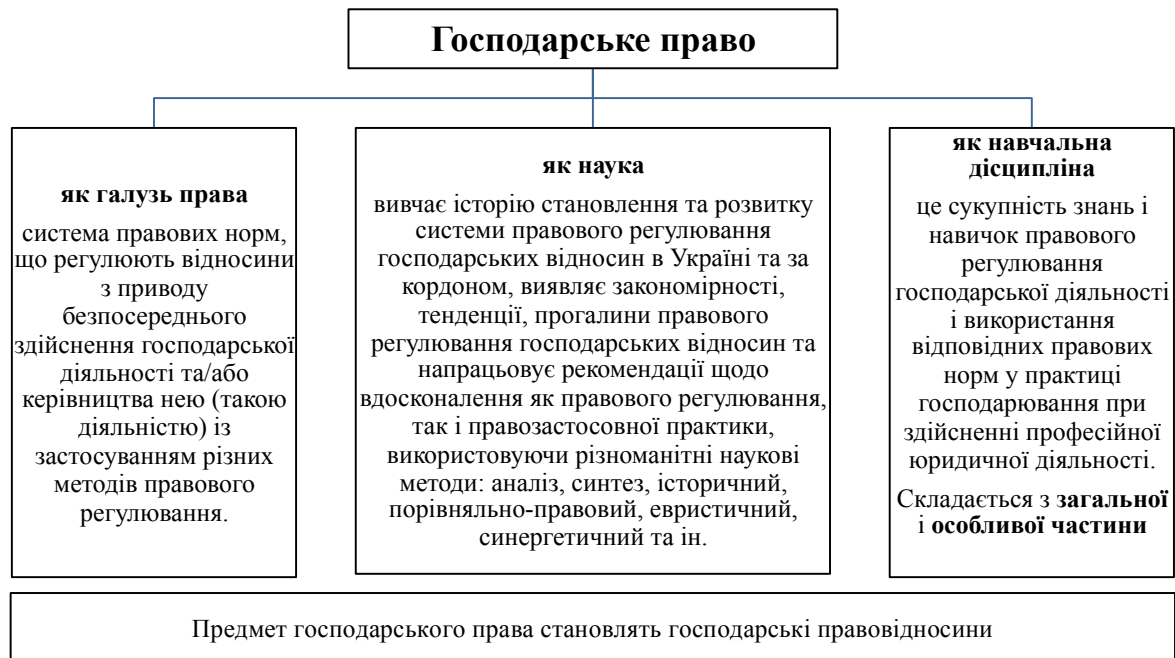
Предметом регулювання господарського права є господарські відносини, що мають певні ознаки і особливості. Головною рисою господарських відносин є досягнення збалансування публічних і приватних інтересів заради досягнення соціального ефекту, що має сприяти здоровому розвитку економічних відносин та функціонування ринкової економіки. Поряд з цим характерною рисою господарських правовідносин є поєднання правового регулювання на законодавчому і локальному рівні, що передбачає досягнення балансу ринкового саморегулювання з державним регулюванням економічних відносин.

Навчальний посібник побудований відповідно до структури курсу “Господарське право”, що викладається студентам Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, та складається з двох частин (Загальної та Особливої).

Сподіваємося, що навчальний посібник стане у нагоді як студентам для оволодіння необхідними знаннями з курсу “Господарське право” та підготовки до іспиту, так і всім, хто цікавиться питаннями господарського права України.

Поняття і принципи господарського права

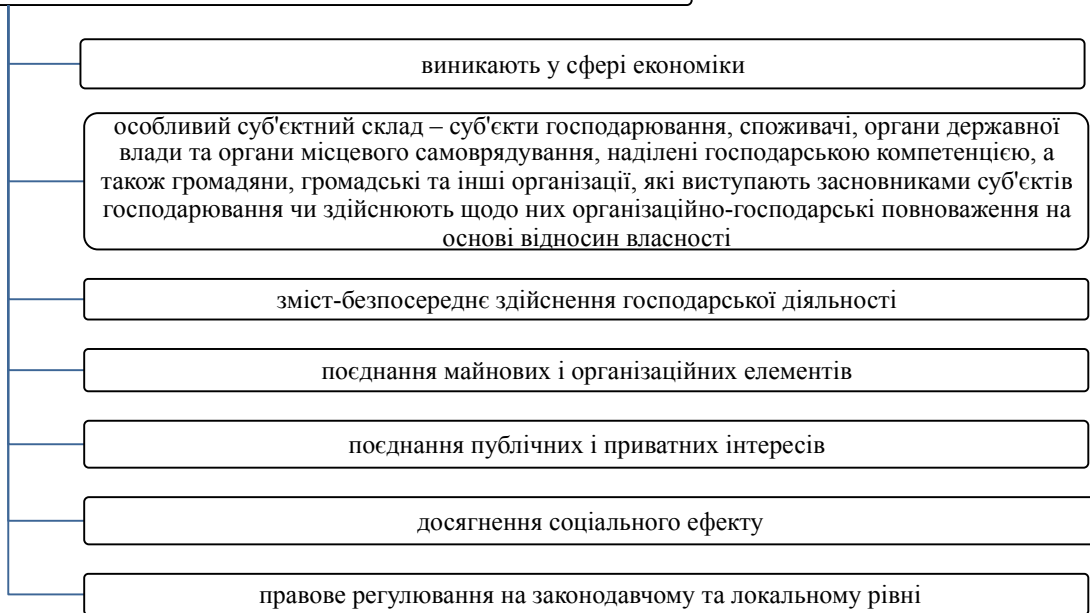
1. Поняття та предмет господарського права

2. Поняття, ознаки та види господарських відносин

Господарські правовідносини - це врегульовані нормами права (за допомогою методів господарського права) суспільні відносини, котрі виникають у сфері економіки (господарювання) щодо безпосереднього здійснення господарської діяльності та/або організації/управління такою діяльністю, характеризуються особливим суб'єктним складом, а також поєднанням організаційних і майнових елементів.

Ознаки господарських відносин

Види господарських відносин

Не є предметом регулювання Господарського Кодексу (ст.4 ГК) :

- майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України
- земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря
- трудові відносини
- фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів
- адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання
- відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

3. Система господарського законодавства України

Загальні принципи господарювання ст.6 ГК

- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
- вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
- обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави;
- захист національного товаровиробника;
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Конституція України

міжнародні договори України, ратифіковані Верховною Радою України

звичай ділового обігу, в т. ч. міжнародні торговельні звичай

закони України, що регулюють господарські відносини **-кодифіковані** (ГК, ЦК, КТМ) та **некодифіковані**

підзаконні і нормативно-правові акти (Постанови ВРУ, Укази ПУ, постанови КМУ)

відомчі нормативні акти, що видаються компетентними міністерствами та відомствами щодо регулювання діяльності певної галузі народного господарства

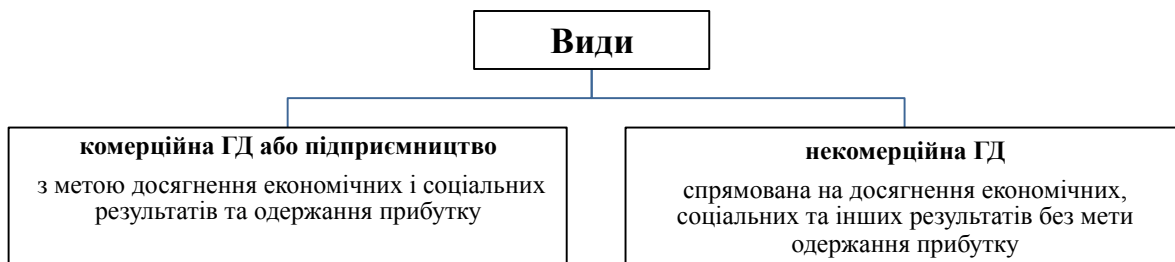
регіональні нормативні акти, що приймаються органами місцевого самоврядування

локальні нормативні акти, що приймаються (укладаються) безпосередньо суб'єктами господарювання або їх засновниками (установчі та внутрішні правові документи суб'єктів)

Нормативно-правові акти, що регулюють порядок легалізації суб'єктів господарювання	• "Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань" • "Про ліцензування видів господарської діяльності" та ін
правовий статус суб'єктів господарської діяльності	• "Про господарські товариства" • "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" • "Про акціонерні товариства" • "Про кооперацію" та ін
договірні правовідносини	• "Про концесії" • "Про угоди про розподіл продукції" та ін
антимонопольно-конкурентне регулювання	• "Про захист економічної конкуренції" • "Про захист від недобросовісної конкуренції" • "Про Антимонопольний комітет" • "Про природні монополії" та ін
інститут банкрутства	• "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" та ін
фінансові послуги	• "Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг" • "Про фінансовий лізинг" • "про страхування" та ін
Банківська діяльність	• "Про банки і банківську діяльність" • "Про Національний банк України" та ін
порядок здійснення окремих різновидів господарської діяльності	• "Про зовнішньоекономічну діяльність" • "Про інвестиційну діяльність" • "Про інноваційну діяльність" та ін
правові та організаційні засади	• "Про стандартизацію" • "Про підтвердження відповідності" • "Про технічні регламенти та оцінку відповідності" та ін

4. *Поняття та види господарської діяльності*

Господарська діяльність - це така суспільно-корисна діяльність суб'єктів господарювання щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою їх реалізації за плату (як товару), що ґрунтується на поєднанні приватних і публічних інтересів і здійснюється професійно.

Ознаки підприємницької діяльності

	сфера здійснення - суспільне виробництво (економіка)
	самостійна
	ініціативна
	систематична
	на власний ризик
	професійні засади ГД (виробництво товарів, виконання робіт, надання послуг)
	спеціальний суб'єкт – здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями)
	мета - отримання прибутку
	поєднання публічних і приватних інтересів

Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом

Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також перелік видів діяльності, підприємництво в яких забороняється, встановлюються виключно законом

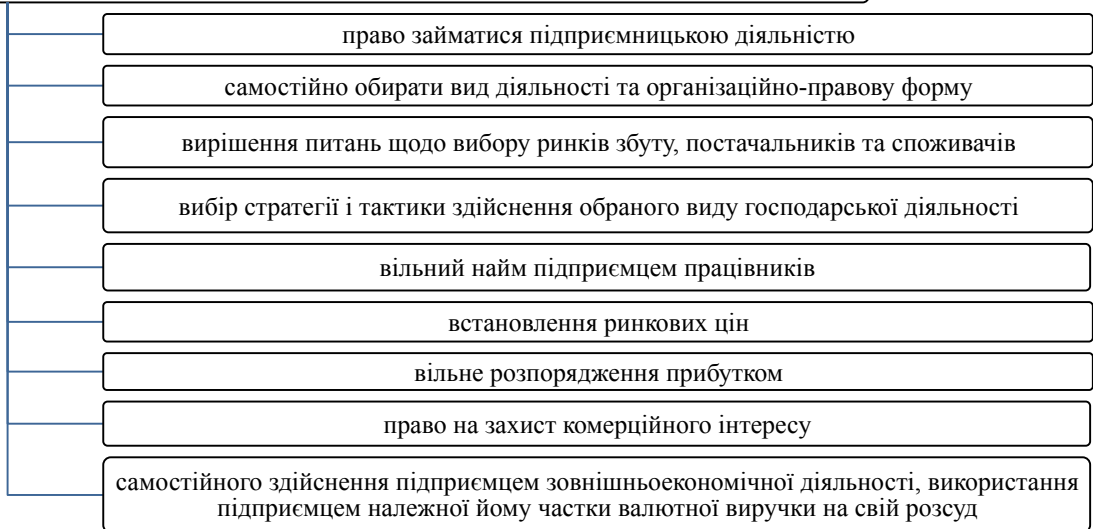
Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування. Підприємницька діяльність посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, передбачених законом, на вибір підприємця

Господарська діяльність здійснюється на засадах, що враховують, ринкову орієнтацію економіки і, передбачають значну свободу для суб'єктів такої діяльності, а з іншого, - соціальне спрямування господарської сфери, що зумовлює встановлення певних обмежень для суб'єктів господарювання з метою врахування публічних інтересів (суспільства, держави, територіальної громади/громад, типових приватних інтересів громадян та організацій) у дотриманні встановленого державою **суспільного господарського порядку**.

Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Принцип свободи підприємницької діяльності передбачає:

Законом встановлюються певні межі принципу свободи підприємницької діяльності у вигляді обмежень і заборон

